

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 października 2013 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi w sprawie o sygn. akt III C 216/13 z powództwa B. J., R. J. przeciwko (...) S.A. w W. o zapłatę:

1. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 20.000,00 złotych z ustawowymi odsetkami za okres od dnia 6 listopada 2011 do dnia zapłaty;
2. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 10.000,00 złotych z ustawowymi odsetkami za okres od dnia 6 listopada 2011 roku do dnia zapłaty;
3. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
4. szczegółowe wyliczenie kosztów postępowania pozostawił referendarzowi sądowemu przy zastosowaniu zasady stosunkowego rozdzielenia kosztów wyrażonej w treści art. 100 k.p.c.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o ustalenie, że w dniu 7 maja 2011 roku T. O. na ulicy (...) w Ł., kierując samochodem marki L. o numerze rejestracyjnym (...), jadąc uprzednio ulicą (...), na skrzyżowaniu z ulicą (...) wykonując manewr skrętu w lewo, kontynuując jazdę w kierunku ulicy (...), wjeżdżając na lewy pas ruchu na oznakowanym przejściu dla pieszych, naruszył zasady bezpieczeństwa obowiązujące w ruchu drogowym w ten sposób, że nie zachował szczególnej ostrożności i nie ustąpił pierwszeństwa przechodzącemu przez to przejście z lewej strony na prawą w stosunku do kierunku ruchu pojazdu, pieszemu J. W., czym doprowadził do potrącenia pieszego. W wyniku tego wypadku J. W. doznał obrażeń ciała, wskutek których zmarł w dniu 11 maja 2011 roku w Szpitalu (...) w Ł.. W dniu przedmiotowego zdarzenia obowiązywała umowa ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej dla kierowanego przez T. O. samochodu osobowego marki L. o numerze rejestracyjnym (...) - o numerze polisy (...) - zawarta z pozwanym Towarzystwem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W.. Przeciwko T. O. było prowadzone postępowanie karne w sprawie o sygnaturze akt VI K 1503/11, które zakończyło się wydaniem przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi prawomocnego wyroku skazującego z dnia 29 listopada 2011 roku. Powódka B. J. jest córką J. W., zaś powód R. J. jest wnukiem J. W. i jednocześnie synem powódki. W dniu 5 października 2011 roku powódka zgłosiła poniesioną szkodę pozwanemu. Pismami z dnia 2 listopada 2011 roku pozwany ubezpieczyciel odmówił przyznania powodom zadośćuczynienia po śmierci najbliższego członka rodziny na podstawie art. 446 § 4 k.c. z uwagi na nieprzedstawienie przez powodów dokumentacji medycznej potwierdzającej fakt doznania przez nich krzywdy.

Pismem z dnia 11 stycznia 2012 roku pozwany ubezpieczyciel przyznał powódce B. J. świadczenie w wysokości 12.942,99 złotych tytułem kosztów poniesionych przez powódkę w związku z pogrzebem J. W. na podstawie przepisu art. 446 § 1 k.c. Pozwany ubezpieczyciel odmówił refundacji kosztów przejazdów związanych z pogrzebem z uwagi na brak potwierdzenia przez powódkę rzeczywistego poniesienia tych kosztów w związku z przedmiotowym zdarzeniem. Powódka doznała zaburzeń przewodu pokarmowego, schudła 10 kg oraz stała się nieodporną, wskutek czego doznała rumienia guzowatego. Powódka leczyła się u lekarza psychiatry (powódka odczuwała lęki), neurologa (leczenie kręgosłupa), reumatologa (rumień guzowaty), internisty i gastrologa. Powódka przyjmuje różne leki, w tym oksypinę. Po śmierci J. W. powód miał problemy psychiczne, nie mógł się skupić na nauce ani w pracy. Powód leczył się psychicznie w związku z kłopotami małżeńskimi i chorobą córki, ale także wypadek dziadka przyczynił się do złego stanu psychicznego powoda. Reakcją powodów na śmierć J. W. był smutek. Zakres pomocy finansowej udzielanej przez zmarłego J. W. powodom był znaczny. Zmarły był głównym księgowym i biegłym księgowym. Będąc emerytem wykonywał dodatkowe prace. Oprócz badania bilansów, pracował w prywatnych firmach. Emerytura zmarłego wynosiła około 2.800,00 – 2.900,00 złotych. Powódka była w bardzo dobrych stosunkach ze swoim ojcem, zawsze mogła liczyć na jego pomoc, była jedynaczką. Powódka otrzymała od ojca trzy samochody oraz kwoty kilkunastu tysięcy złotych jednorazowo – w odstępach półrocznych bądź rocznych. Powódka wiele podróżowała po świecie z ojcem. Powód otrzymał od zmarłego kwotę pieniężną w wysokości około 85.000,00 – 90.000,00 złotych jednorazowo

oraz wielokrotnie otrzymywał kwoty rzędu 2.000,00 – 3.000,00 złotych. Zmarły sfinansował prywatną szkołę średnią powoda. Powód wiele podróżował po świecie z dziadkiem (w tym W., Polska, Słowacja). Zmarły J. W. finansował naukę języków obcych powoda łącznie z wyjazdami szkoleniowymi zagranicę, karierę żeglarską powoda (długie szkolenie ora staż). Dzięki pomocy finansowej dziadka powód wznowił przerwane niestacjonarne studia. Powód cały czas otrzymywał pomoc finansową od dziadka. Powodowie mieli wiele wspólnych planów na przyszłość związanych z osobą zmarłego. Postanowieniem z dnia 16 września 2011 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi (sygnatura akt III Ns 878/11) stwierdził, że spadek po J. W. na podstawie testamentu notarialnego nabyli córka B. J. w 7/10 (siedem dziesiątych) części spadku i wnuk J. J. 3/10 (trzy dziesiąte) części spadku. Powódka B. J. zawarła ze sprawcą wypadku T. O. ugodę, na mocy której sprawca wypadku wypłacił powódce kwotę 30.000,00 złotych tytułem zadośćuczynienia. Z kolei pozwana uznała tę kwotę do wysokości 20.000,00 złotych i przekazała ją ubezpieczonemu sprawcy szkody.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, że powództwo na podstawie art. 446 § 4 k.c. i art. 446 § 3 k.c. zasługuje na uwzględnienie co do roszczeń o zadośćuczynienie w całości w zakresie kwot należności głównej, a w zakresie odszkodowania podlega oddaleniu w całości jako nieudowodnione. Sąd oddalił natomiast częściowo roszczenie o odsetki ustawowe od zasądzonych kwot wskazując, że zgodnie z art. 817 § 1 k.c. ubezpieczyciel jest obowiązany spełnić świadczenie w terminie trzydziestu dni od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku. Za podstawę rozliczenia kosztów procesu przyjęto art. 100 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana, zaskarżając go w części to jest w zakresie punktu 1., 2., 4. Rozstrzygnięciu Sądu Rejonowego skarżąca zarzuciła naruszenie:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie w postaci zaniechania dokonania wszechstronnego rozważenia zebranego materiału oraz pominięcia znaczenia ustalonych w postępowaniu dowodowym okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia, w tym nienadanie odpowiedniej rangi ustaleniu, że powódka zawarła uprzednio ugodę ze sprawcą w zakresie zadośćuczynienia;

- art. 446 § 4 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie skutkujące przyznaniem zadośćuczynienia w wysokości rażąco zawyżonej, nieadekwatnej do ustalonych okoliczności faktycznych. Oparcie rozstrzygnięcia na oczywiście błędnym założeniu, że śmierć osoby, co do zasady determinuje wobec najbliższych obowiązek wypłaty zadośćuczynienia.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę rozstrzygnięcia w zakresie zaskarżenia to jest w punkcie 1. 2., 4 wyroku poprzez oddalenie powództwa oraz rozstrzygnięcie o kosztach procesu stosownie do wyników postępowania oraz o zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych w postępowaniu przed Sądem II Instancji (apelacja – k. 109-113).

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanej na ich rzecz kosztów postępowania odwoławczego według norm prawem przepisanych (odpowiedź na apelację – k. 127-131).

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik powodów wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego (protokół rozprawy apelacyjnej – k. 148).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Wbrew zapatrywaniom skarżącej, Sąd I Instancji dokonał prawidłowej, gdyż odpowiadającej wymogom określonym w art. 233 § 1 k.p.c., oceny dowodów, w oparciu o którą wyprowadził również trafne wnioski jurydyczne. Wobec faktu, że nie jest rzeczą Sądu Odwoławczego powielanie wywołu Sądu Rejonowego, którego argumentację Sąd Okręgowy podziela, w ramach niniejszego uzasadnienia poprzestać należy jedynie na odniesieniu się do zarzutów apelacji.

Zarzuty te natomiast nie podważają prawidłowości zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Na gruncie owych zarzutów skarżąca koncentruje się na zwalczaniu dokonanej przez Sąd Rejonowy oceny prawnej i znaczenia faktów ustalonych w toku postępowania, nie kwestionując w istocie prawidłowości poczynionych ustaleń.

Tak jest również, gdy apelująca przypisuje Sądowi I Instancji zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. w kontekście wniosków wypowiedzianych w przedmiocie zasadności żądania pozwu. Skarżąca zgłasza w istocie zastrzeżenia do oceny znaczenia poszczególnych okoliczności niniejszej sprawy w kontekście dyspozycji relewantnych przepisów prawa. Tego rodzaju zastrzeżenia oceniane być muszą przez pryzmat dyspozycji przepisów prawa materialnego, co uczynił Sąd Odwoławczy w niniejszej sprawie. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury o postawieniu skutecznego zarzutu naruszenia art. 446 § 4 k.c. należy mówić również wtedy, gdy dochodzi do dysonansu pomiędzy poprawnie sformułowanymi przesłankami w ujęciu ogólnym (uniwersalnym) a zindywidualizowanymi przesłankami, dotyczącymi konkretnej osoby pokrzywdzonej (tak m. in. Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 30 października 2013 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I ACa 816/13 opublikowanym w bazie orzecznictwa LEX pod nr (...), Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 lipca 2011 roku wydanym w sprawie o sygn. akt II CSK 682/10 opublikowanym w bazie orzecznictwa LEX pod nr (...) i z dnia 20 kwietnia 2006 roku wydanym w sprawie o sygn. akt IV CSK 99/05 opubl. w OSP 2009/4/40). W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy, jak powyżej zaznaczono, podzielił podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku i przyjął ją za własną. Natomiast argumenty skarżącej rozważył w aspekcie zastosowania norm prawa materialnego do ujawnionych okoliczności sprawy.

Zadośćuczynienie unormowane w art. 446 § 4 k.c. jest roszczeniem o charakterze ściśle niemajątkowym, mającym za zadanie kompensację doznanej krzywdy. Roszczenie to ma pomóc najbliższym członkom rodziny zmarłego dostosować się do nowej rzeczywistości. Ma także na celu złagodzenie cierpienia wywołanego utratą osoby bliskiej, (tak między innymi Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 28 marca 2014 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I ACa 1284/13 opublikowanym w bazie orzecznictwa LEX pod nr (...)).

Ocena zasadności apelacji pozwanej w kontekście art. 446 § 4 k.c., nie może nadto abstrahować od faktu, iż kształtowanie wysokości zadośćuczynienia należy do sfery orzeczniczych kompetencji Sądu I Instancji. W związku z czym korygowanie przez sąd odwoławczy wysokości zasądanego zadośćuczynienia jest, zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury, uzasadnione jedynie wówczas, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie (m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 1970 roku wydanym w sprawie o sygn. akt III PRN 39/70 OSNCP 1971/3/53; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie o sygnaturze akt I ACa 253/13 opubl. w bazie orzecznictwa LEX pod nr (...)). Skuteczny zarzut zasądzenia zadośćuczynienia w wygórowanej wysokości wymaga zatem wykazania, że pominięte zostały przez sąd orzekający okoliczności istotne dla ustalenia wysokości zadośćuczynienia, ewentualnie nienależycie ocenione, przez co zasądzone zadośćuczynienie jawi się jako rażąco zawyżone. Taka sytuacja, wbrew sugestiom czynionym przez skarżącą, w realiach niniejszej sprawy natomiast nie zachodzi.

Przenosząc powyższe podstawy na grunt niniejszej sprawy, nie sposób nie zauważyć, że stanowisko skarżącej względem roszczeń powódki jest wewnętrznie sprzeczne, jako, że apelację oparto na założeniu, że powódce nie należy się jakiegokolwiek zadośćuczynienia, ale także, że zadośćuczynienie przyznane powódce jest rażąco wygórowane. W apelacji pozwana wywodzi, że przedstawione w tym postępowaniu dowody nie pozwalają na wyprowadzenie wniosku, że powódka w ogóle doznała krzywdy w związku ze śmiercią J. W.. Z drugiej jednak strony pozwana podnosi zarzut, iż zasądzone na rzecz powódki świadczenie jest rażąco wygórowane a w postępowaniu likwidacyjnym wypłaciła sprawcy szkody, który tytułem zadośćuczynienia zapłacił powódce kwotę 30.000,00 złotych, kwotę 20.000,00 złotych.

Określając wysokość zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej należy natomiast wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności mające wpływ na rozmiar doznanej przez poszkodowanego krzywdy, a więc przede wszystkim wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego z osobą zmarłą, rolę w rodzinie pełnioną przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej (np. nerwicy, depresji), stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał znaleźć się w nowej rzeczywistości i ją zaakceptować, wiek pokrzywdzonego (wyroki Sądu

Najwyższego z dnia 3 czerwca 2011 r. wy sprawie o sygn. akt III CSK 279/10, niepubl. oraz z dnia 10 maja 2012 r. wydany w sprawie o sygn. akt IV CSK 416/11 opubl. w bazie orzecznictwa LEX nr 1212823; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 lipca 2013 roku wydany w sprawie o sygn. akt I ACa 227/13 opubl. w bazie orzecznictwa LEX nr 1350383).

Rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego uwzględnia wszystkie powyżej wskazane kryteria.

Poddając w wątpliwość rozmiar cierpień psychicznych powodów poprzez kwestionowanie wpływu śmierci J. W. na ich stan psychiczny i emocjonalny, skarżąca zdaje się nie dostrzegać, że zmarły był ojcem powódki i dziadkiem powoda, który, jak wynika z przeprowadzonych dowodów, udzielał im pomocy i z którym łączyły powodów bliskie stosunki.

Apelująca najwyraźniej zapomina także, że dyspozycja art. 446 § 4 k.c. nie ogranicza możliwości przyznania zadośćuczynienia jedynie do sytuacji, w których rozmiar cierpienia wywołanego śmiercią osoby najbliższej przekracza naturalny proces żałoby związanej z odejściem bliskiej osoby. Zważyć zaś trzeba, po śmierci J. W. powódka doznała zaburzeń przewodu pokarmowego oraz cierpiała na zespół jelita wrażliwego, schudła 10 kilogramów, stała się nieodporną, powód miał zaś problemy psychiczne, nie mógł się skupić na nauce ani w pracy.

Akcentując okoliczność, że powódka zawarła uprzednio ugodę ze sprawcą szkody w zakresie zadośćuczynienia, mocą której wypłacił on jej z tego tytułu kwotę 30.000,00 złotych, skarżąca ewidentnie dostrzega, że okoliczność ta w żadnej mierze nie podważa prawidłowości zaskarżonego rozstrzygnięcia. Nie oznacza bowiem, że kwota, którą powódka otrzymała od sprawcy jest kwotą odpowiednią w rozumieniu art. 446 § 4 k.c. Jedynie zaś tego rodzaju konkluzja mogłaby prowadzić do rozstrzygnięcia oczekiwanego przez apelującą. Nie ulega wątpliwości, że zasadniczym kryterium decydującym o wysokości należnego zadośćuczynienia musi być rozmiar (zakres) doznanej przez osobę najbliższą zmarłemu krzywdy. Na uwadze mieć zaś należy, że w toku niniejszego postępowania nie przedstawiono przedmiotowej ugody, a pozwana nawet nie twierdziła, że zawierała ona oświadczenie powódki, iż kwota nią objęta wyczerpuje jej roszczenia z tytułu zadośćuczynienia w związku ze śmiercią J. W..

W kontekście zastrzeżeń podnoszonych w apelacji na uwadze mieć nadto trzeba, że okoliczność, iż relacje powoda i powódki, nie zostały w tym postępowaniu zweryfikowane w oparciu o opinię biegłego nie oznacza, że śmierć J. W. nie miała dla powodów takiego znaczenia jakie opisano w pozwie i jakie przedstawili powodowie oraz przesłuchany w sprawie świadek. Należy bowiem w pełni przychylić się do stanowiska wyrażonego w tym względzie przez Sąd Apelacyjny w Łodzi, iż: „W przypadku szkody niemajątkowej, oceniając czy zachodzi adekwatny związek przyczynowy między krzywdą a zdarzeniem ją wyrządzającym, nie można wyeliminować rozpatrywania powiązań występujących między zdarzeniami zachodzącymi w świecie zewnętrznym a przeżyciami psychicznymi człowieka, a więc rozpatrywania zjawisk niejednorodnych, zaś odczucia emocjonalne poszkodowanego należą do istoty szkody niemajątkowej i są konsekwencją - skutkiem określonego zachowania osoby odpowiedzialnej, czyli zdarzenia zewnętrzne wywierają wpływ na przeżycia wewnętrzne, a rolą oraz istotą związku przyczynowego jako przesłanki roszczenia o zadośćuczynienie jest ocena czy doznana szkoda niemajątkowa może być normalnym skutkiem zdarzenia szkodzącego, a więc ustalenie czy określone zdarzenie mogło wywołać następstwa w postaci cierpienia psychicznego.” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 11 marca 2014 roku wydany w sprawie o sygn. akt I ACa 1184/13 opublikowany w bazie orzecznictwa LEX pod nr (...)).

Powyższe prawidłowo dostrzegł i ocenił Sąd I Instancji. Nie może budzić wątpliwości, że krzywda wywołana śmiercią ojca i dziadka, z którym córka i wnuk pozostają w bliskich relacjach jest jedną z bardziej dotkliwych z uwagi na rodzaj i siłę więzów rodzinnych. Krzywda ta jest zaś tym bardziej dotkliwa, że śmierć J. W. nastąpiła nagle i nieoczekiwanie.

W powyżej opisanym stanie rzeczy, zarzut oparty na dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c.. uznać zatem należało za całkowicie chybiony

Nie zachodzą również podstawy do korygowania wysokości zadośćuczynienia przyznanego powodom, którego w okolicznościach niniejszej sprawy nie można uznać za rażąco wygórowane.

Powyższe prowadzi do wniosku, że apelacja wniesiona przez skarżącą stanowi jedynie polemikę z prawidłowym rozstrzygnięciem Sądu I Instancji.

W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy w punkcie 1. wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanej jako niezasadną.

Mając na względzie wynik postępowania apelacyjnego, o jego kosztach Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 2. wyroku na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Na koszty poniesione przez powodów w tym postępowaniu złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika, którego wysokość ustalono w odniesieniu do powódki na podstawie § 2 ust. 1i 2, § 6 pkt 5 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. 2013.461), zaś w odniesieniu do powoda, na podstawie § 2 ust. 1i 2, § 6 pkt 4 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 przedmiotowego rozporządzenia.